

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนจากการใช้อำนาจตามอำเภอใจของฝ่ายปกครอง การออกคำสั่งของนายทะเบียนเครื่องหมายการค้าจึงต้องอาศัยอำนาจตามที่พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 กำหนดให้อำนาจไว้ และการพิจารณาออกคำสั่งทางปกครองของนายทะเบียนจะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นการกระทำทางปกครองภายใต้ หลักการกระทำทางปกครองต้องชอบด้วยกฎหมาย

การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า เป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้บุคคลมีสิทธิในเครื่องหมายการค้าตามกฎหมายอย่างสมบูรณ์ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และเมื่อข้อเท็จจริงครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติไว้ นายทะเบียนเครื่องหมายการค้าจะต้องออกคำสั่งทางปกครองตามที่กฎหมายกำหนดไว้เสมอ จึงอาจก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องความสมบูรณ์และไม่สมบูรณ์ของคำสั่งทางปกครอง

สิทธิของผู้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในการอุทธรณ์คำสั่งทางปกครองของนายทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็นสิทธิในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างหนึ่ง ที่ประชาชนจะได้รับการคุ้มครองจากรัฐ และจากการล่วงละเมิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และรัฐต้องอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งจัดระบบงานราชการและหน่วยงานของรัฐอย่างอื่นให้มีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน เมื่อมีเหตุทำให้คำสั่งทางปกครองของนายทะเบียนไม่ชอบด้วยกฎหมาย ผู้จดทะเบียนสามารถจะอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนต่อคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าได้ โดยคณะกรรมการฯ จะทำหน้าที่ควบคุมตรวจสอบการใช้อำนาจของนายทะเบียนอันเป็นการควบคุมภายในฝ่ายปกครองด้วยตนเอง เป็นไปตามหลักการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครอง เพื่อเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนจากการใช้อำนาจตามอำเภอใจของนายทะเบียน

จากการศึกษาผู้เขียนพบว่าสิทธิของผู้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในการอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนเครื่องหมายการค้าตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 ยังมีปัญหาอยู่บางประการ และผู้เขียนได้สรุปปัญหาพร้อมทั้งได้เสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาดังนี้

5.1 บทสรุป

5.1.1 ปัญหากรณีนายทะเบียนเป็นผู้มีส่วนได้เสียทำการออกคำสั่งทางปกครอง

อำนาจในการพิจารณาสั่งการของนายทะเบียน ถือเป็นอำนาจที่สำคัญต่อการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า การออกคำสั่งของนายทะเบียนเครื่องหมายการค้าจะต้องอาศัยอำนาจตามที่พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 กำหนดให้อำนาจไว้ เมื่อพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 ไม่ได้กำหนดหลักความไม่มีส่วนได้เสียไว้ ดังนั้นการพิจารณาออกคำสั่งทางปกครองของนายทะเบียนจึงต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 ซึ่งเป็นการกระทำทางปกครองภายใต้ หลักการกระทำทางปกครองต้องชอบด้วยกฎหมาย

เมื่อมีเหตุเกี่ยวกับความมีส่วนได้เสียของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเกิดขึ้น ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อการใช้ดุลพินิจในการพิจารณาและวินิจฉัยเรื่องเพื่อกำหนดคำสั่งทางปกครอง พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 จะต้องมีการระงับเหตุดังกล่าวหลักการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครอง แต่พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มิได้กำหนดให้สิทธิแก่ผู้จดทะเบียนในการอุทธรณ์ในประเด็นดังกล่าวกำหนดไว้ และคณะกรรมการเครื่องหมายการค้าที่เป็นองค์กรควบคุมภายในฝ่ายปกครอง พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 ไม่ได้กำหนดให้คณะกรรมการฯ มีอำนาจวินิจฉัยในประเด็นดังกล่าว จึงไม่เป็นไปตามหลักการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครอง แต่อย่างใด

การไม่มีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปฏิบัติราชการทางปกครอง ในส่วนหลักความไม่มีส่วนได้เสียกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 ทำให้เกิดปัญหาว่าผู้จดทะเบียน ไม่รู้ถึงสิทธิของตนในการอุทธรณ์คัดค้านความมีส่วนได้เสียของนายทะเบียนนั้น ส่งผลให้การอุทธรณ์ของผู้จดทะเบียน มักปรากฏแต่เฉพาะการโต้แย้งในเรื่องของหลักการตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า เท่านั้น และไม่มีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 ทำให้องค์กรที่ทำหน้าที่ในการพิจารณาทบทวนคำสั่งทางปกครองของนายทะเบียน ได้แก่ คณะกรรมการเครื่องหมายการค้า ไม่มีอำนาจในการพิจารณา เนื่องจาก ไม่มีกฎหมายให้อำนาจแก่คณะกรรมการฯ ในการพิจารณาถึงกรณีที่นายทะเบียนเป็นผู้มีส่วนได้เสียทำการออกคำสั่งทางปกครองกำหนดไว้

พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 จึงยังมีปัญหาในแง่ของการให้ความเป็นธรรมและเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพแก่ผู้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้า กรณีนายทะเบียนเป็นผู้มีส่วนได้เสียทำการออกคำสั่งทางปกครอง

5.1.2 ปัญหากรณีการไม่แสดงเหตุผลประกอบคำสั่งทางปกครอง

การให้เหตุผลประกอบคำสั่งทางปกครอง เป็นการควบคุมการใช้ดุลพินิจของฝ่ายปกครองในการวินิจฉัยสั่งการซึ่งต้องประกอบไปด้วยเหตุผล ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องวินิจฉัยเรื่องโดยละเอียดรอบครอบสมเหตุสมผลและถูกต้องยิ่งขึ้น และทำให้ผู้ถูกระทบสิทธิสามารถทราบถึงเหตุผลในการสั่งการของนายทะเบียน เพื่อใช้สิทธิในการอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการเครื่องหมายการค้า ได้โดยอาศัยเหตุผลของนายทะเบียนนั้นเป็นพื้นฐานในการโต้แย้งสิทธิ การให้เหตุผลประกอบนิติกรรมทางปกครอง เป็นแบบของนิติกรรมทางปกครองที่สำคัญ

การให้เหตุผลประกอบคำสั่งทางปกครองตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มีการกำหนดไว้ในมาตราต่างๆ กำหนดเพียงให้ “มีหนังสือพร้อมด้วยเหตุผล” เท่านั้น แต่พระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ได้กำหนดรูปแบบของคำสั่งทางปกครองไว้ในมาตรา 37 โดยกำหนดให้คำสั่งทางปกครองที่ทำเป็นหนังสือต้องจัดให้มีเหตุผลประกอบด้วย และเหตุผลนั้นอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- (1) ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ
- (2) ข้อกฎหมายที่อ้างอิง
- (3) ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ

การให้เหตุผลประกอบคำสั่งทางปกครองของนายทะเบียนจึงต้องปฏิบัติตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 เพื่อให้คำสั่งทางปกครองของนายทะเบียนมีองค์ประกอบในส่วนของคุณเหตุผลที่สมบูรณ์

ปัจจุบันนายทะเบียนจะใช้แบบฟอร์มสำเร็จรูป ในการออกคำสั่ง ซึ่งจะระบุเพียงข้อมาตราที่ใช้ในการออกคำสั่งแต่เหตุผลในการสั่งของนายทะเบียน ซึ่งยังไม่ชัดเจน คำสั่งดังกล่าวจึงเป็นคำสั่งทางปกครองที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และทำให้ผู้จดทะเบียนที่ถูกกระทบสิทธิไม่เข้าใจคำสั่งของนายทะเบียน ซึ่งมีผลต่อการใช้สิทธิอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียน

สำหรับสิทธิในการอุทธรณ์คำสั่งของนายทะเบียนเครื่องหมายการค้าในกรณีการแสดงผลที่ไม่เพียงพอต่อคณะกรรมการเครื่องหมายนั้น กฎหมายเครื่องหมายการค้ามิได้กำหนดให้สิทธิแก่ผู้จดทะเบียนในการอุทธรณ์กรณีดังกล่าว ประกอบกับอำนาจของคณะกรรมการเครื่องหมายการค้า ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 ก็ไม่มีกำหนดให้อำนาจในการวินิจฉัยกำหนดไว้ ส่งผลให้คำสั่งที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่ได้รับการทบทวนจากคณะกรรมการเครื่องหมายการค้า จึงเป็นการละเมิดสิทธิของผู้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าโดยทางอ้อมที่ควรต้องดำเนินการแก้ไขต่อไป

พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 จึงยังมีปัญหาในส่วนของรูปแบบของการทำคำสั่งทางปกครอง กรณีการแสดงผลประกอบคำสั่งทางปกครองจึงควรมีการปรับปรุงแก้ไขเรื่องของการให้เหตุผลประกอบคำสั่งให้เหมาะสมต่อไป

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากกรณีปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนขอเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาดังนี้

5.2.1 การกำหนดหลักความไม่มีส่วนได้เสียในการทำคำสั่งทางปกครองไว้ในกฎหมายเครื่องหมายการค้า

พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 ไม่ได้กำหนดหลักความไม่มีส่วนได้เสียไว้ ดังนั้น เพื่อให้การพิจารณาคำสั่งทางปกครองในชั้นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองสอดคล้องกับแนวคิดตามหลักการพิจารณาคำสั่งทางปกครองที่สำคัญ คือ หลักการไม่มีส่วนได้เสีย จึงควรกำหนดหลักความไม่มีส่วนได้เสียไว้ในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 เพื่อให้ผู้ขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจะได้รับการพิจารณาด้วยความถูกต้อง เป็นธรรม ไม่มีอคติและปราศจากความลำเอียง

โดยการนำหลักความไม่มีส่วนได้เสียตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 มากำหนดเพื่อให้มีมาตรฐานอย่างเดียวกัน โดยอาจะระบุถึงการมีส่วนได้เสีย ดังนี้

- (1) เป็นคู่กรณีเอง
- (2) เป็นคู่หมั้นหรือคู่สมรสของคู่กรณี
- (3) เป็นญาติของคู่กรณี คือ เป็นบุพการีหรือผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ หรือเป็นพี่น้องหรือลูกพี่ลูกน้องนับได้เพียงภายในสามชั้น หรือเป็นญาติเกี่ยวพันทางแต่งงานนับได้เพียงสองชั้น
- (4) เป็นหรือเคยเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้พิทักษ์หรือผู้แทนหรือตัวแทนของคู่กรณี
- (5) เป็นเจ้านายหรือลูกหนี้ หรือเป็นนายจ้างของคู่กรณี

นอกจากการระบุถึงการมีส่วนได้เสีย แล้ว จึงควรกำหนดให้ผู้ขอจดทะเบียนที่เห็นว่านายทะเบียนที่พิจารณาเรื่องนั้นมีส่วนได้เสียสามารถทำการอุทธรณ์โต้แย้งได้ โดยอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการเครื่องหมายการค้า เพื่อจะได้มีคำสั่งต่อไป

5.2.2 การกำหนดหลักการแสดงผลประกอบคำสั่งทางปกครองไว้ในกฎหมายเครื่องหมายการค้า

การกำหนดหลักการแสดงผลประกอบคำสั่งทางปกครองไว้ในกฎหมายเครื่องหมายการค้า โดยนำหลักการแสดงผลประกอบคำสั่งทางปกครองตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ.2539 มาใช้เพื่อให้มีมาตรฐานอย่างเดียวกัน ดังนี้

การแสดงผลประกอบคำสั่ง อย่างน้อยต้องประกอบด้วย

ก) ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ

ข) ข้อกฎหมายที่อ้างอิง

ค) ข้อพิจารณา และข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ

ทั้งนี้เพื่อให้คำสั่งทางปกครองของนายทะเบียนถูกต้องตามแบบของนิติกรรมทางปกครอง และทำให้ผู้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าที่ได้รับผลกระทบจากคำสั่งตรวจสอบได้ว่า เหตุผลที่อ้างมานั้นทั้งข้อเท็จจริงและข้อกฎหมายถูกต้องหรือไม่ ถ้าเห็นว่าเหตุผลที่อ้างมานั้นไม่ถูกต้องก็จะได้ใช้สิทธิอุทธรณ์ต่อไปได้ เพื่อให้การควบคุมความชอบด้วยกฎหมายของคำสั่งทางปกครองมีประสิทธิภาพมากขึ้น และยังเป็นการสร้างความมั่นใจต่อการบังคับใช้กฎหมายของฝ่ายปกครอง ทำให้ประชาชนเห็นว่าคำสั่งทางปกครองนั้นชอบด้วยกฎหมายและปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ